

Cecs, sords i ebris de paraules

Els humans vivim la vida embriagats de llenguatge. Des de petits col·leccionem paraules, que no són sinó abstraccions només llunyanament relacionades amb la realitat del món. En general ens falla l'autopercepció. Quan no estem atents, que és quasi sempre, la imatge que ens retornen els nostres miralls lingüístics sol ser tan complaent com irreal. El llenguatge és el nostre alcohol, la nostra droga permanent.

La ciència, un pensament crític sempre provisional, és de les coses més serioses que els humans hem sabut establir. La física ens dona algunes claus per entendre el món una mica millor, mentre que la neurociència ens ajuda a comprendre la nostra posició en el seu interior.

D'una banda, els humans creiem que captem el món més o menys tal com és a partir dels nostres sentits. Formes, colors, dimensions serien atributs d'un món que sovint creiem ingènuament que tenim epistemològicament controlat. Tanmateix, sabem que l'evolució ens ha procurat uns sentits per anar tirant, però que resulten molt limitats. Hi veiem gràcies a la forma d'energia electromagnètica que anomenem llum, de la qual els nostres ulls només capten unes freqüències molt limitades. Passa el mateix amb la resta de sentits. Així, només som capaços de copsar un espectre també petit de freqüències de

so, mentre que les nostres capacitats olfactives són simplement ridícules comparades amb les d'altres mamífers (que també són limitades). De fet, avancem per les places, camins i carrers de la nostra realitat quotidiana com ho fa una persona pràcticament cega, sorda i sense cap olfacte pels carrers d'una gran ciutat. Els humans som uns exiliats de la realitat.

Això sí, no som muts. Som intrínsecament xerraires. Constantment estem proposant ficcions a través d'uns llenguatges que hem inventat i en els quals dipositem una confiança descriptiva digna de millor causa. A més de cecs i sords avancem embriagats de paraules. No captem més que una part molt petita de la realitat, i ho fem *my way*, a la nostra manera, però, igual que els borratxos, creiem que tenim una gran clarividència sobre el món que ens envolta, que el captem fins i tot en els seus sofisticats matissos interiors. Les nostres neurones i les nostres paraules ens faciliten viure en un món d'al·lucinació. I ja se sap que mentre dura la borratxera normalment tendim a passar-nos-ho bé.

D'altra banda, la física ens informa de la precarietat de les idees intuïtives que tenim sobre la matèria, l'espai i el temps. Els nostres cervells macroscòpics ens fan percebre que espai i temps són dues realitats separades, que la realitat és un continu i que els objectes són sòlids. Cosem semblava que de tot això, res de res. També mereix al·lucinacions basades en el fet de que ens movem com tortugues respecte a la velocitat de la llum, que ens sembla rapidíssima, però que també és molt lenta a escala de l'Univers. Es

FERRAN REQUEJO

CATEDRÀTIC
DE CIÈNCIA
POLÍTICA
DE LA
UNIVERSITAT
POMPEU FABRA

tracta d'al·lucinacions que ens fan creure que els objectes són sòlids i continus malgrat que sabem que quasi tota la realitat és un buit en el que ones i partícules ballen, interactuen i "col·lapsen" quan les observem. En termes físics, ser "realista" és avui estar a prop de la bogeria. L'art abstracte és

més naturalista que l'art figuratiu.

I vostès em poden dir que sí, que això ens diu la ciència, però que per a la vida *normal* no ens fa falta saber res de tot això. I si ho sabem no ens fa falta donar-hi gaires voltes. Ni tan sols importa saber que ens enganyem pensant que la realitat és això que captem pels sentits. Com que és un autoengany convincent i que ens afecta a tots, no hi ha motiu per preocupar-se. Podem seguir jugant a fer veure que el món és com se'ns apareix. Bé, és una possibilitat. Però es tracta d'una possibilitat que arrossega un sentiment de decepció intel·lectual permanent. Perquè no es tracta només que els sentits que hem heretat evolutivament siguin precaris però que després ho puguem arreglar a través d'un cervell potent que ens permet arribar al moll de l'os de la realitat. No, també sabem que el cervell humà té bastant de nyap.

Es tracta d'un objecte sorprenentment complex. Tanmateix, no deixa de ser un producte fet a empenyes i rodolons a través del temps, una estructura, de fet, bastant tosca des del punt de vista funcional. Les neurones són una petita meravella energèticament eficient. Però, en estar connectades a través d'espais sinàptics i substàncies transmissores bastant precàries, al final esdevenen unes solucions que perden informació i ener-

gia durant la transmissió. Els humans, per exemple, recordem poc i malament (cosa que a vegades resulta molt útil: la felicitat consisteix sovint a tenir bona salut i mala memòria). Però els nostres cervells són en conjunt força ineficients.

L'evolució ha avançat per passos. Tenim un cervell establert en diverses etapes evolutives que reaccionen de manera diferent als estímuls i que sovint entren en conflicte. I avui sabem que la part racional sovint no és la més eficient en el moment de prendre decisions. La lògica i les matemàtiques acostumen a suposar dificultats greus per a una majoria dels autònomenats, irònicament, *sapiens*. Potser això explica que els humans puguem ser tan sofisticats en el moment de crear simfonies o elaborades teories científiques o filosòfiques, i alhora tan crèduls en relació a les surrealistes ficcions que proposen les religions o altres tipus d'ideologies. Resulta fàcil enganyar els humans. La creativitat humana corre paral·lela a la seva inherent i repetida estupidesa. Acostumem a ser uns escèptics i uns crítics molt deficients.

Virginia Wolf comenta l'*Alicia* de Lewis Carroll dient: "Ser nen és ser molt literal; és trobar-ho tot tan estrany que res no et sorprèn". En relació a la realitat, incloent-hi la nostra, no deixarem mai de ser nens. Uns nens que disposen d'un cervell que és un nyap evolutiu meravellós.

En termes físics, ser "realista" és estar a prop de la bogeria. L'art abstracte és més naturalista que l'art figuratiu

Resulta fàcil enganyar els humans. La creativitat humana corre paral·lela a la seva inherent i repetida estupidesa